

ПРЕЗИДЕНТ ЧАДУ ПІСSEN Габре заявив у вівторок, 30-го серпня, що він готовий підписати з Лівією договір про ненапад, але одночасно обвинуватив Лівію у підтримці заколотників проти його уряду, а тому вважає, що сподівання на успішні переговори невеликі. Президент сказав групі французьких журналістів газет, радіо і телебачення: „Я готовий підписати з Лівією взаємний договір про ненапад“, додаючи, що Чад хоче жити в мирі з усіма своїми сусідами. Але потім в інтерв'ю, яке буде опубліковане в середу, Габре виключив іншу можливість поладнання конфлікту, як він висловився, який вклучає окупацію великих просторів на півночі Чаду, крім військового рішення.

СВОБОДА **SVOBODA**
Українська щоденна газета
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-8064) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — \$40.00, 6 months — \$22.00, 3 months — \$12.00
UNA members \$1.25 a month. Change of address — \$1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to "Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не несуть відповідальності за зміст. Редакція застерігає собі право в потрібні випадки скорочувати надіслані матеріали. Незаповнені матеріали повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг. Додатковий задрасований конверт з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Поворот до школи

День Праці в Америці — це наче календарна дата — кінець відпусток, кінець шкільних ферій і започаткування нового шкільного року. В першому тижні вересня усі народні й середні школи розпочинають новий рік навчання, високі школи починають його дещо пізніше, але різниця днів не грає ролі. Проблема „діти до школи“, особливо для українців, страшенно широка. Бо тут ідеться не тільки про придбання знання і про пристойне виховання, а просто про збереження української окремої особовості, якій грозить загин від натиску природної асиміляції.

Тому в обмірковуванні цієї проблеми найпершою точкою є заклик батьків, щоб посилали своїх дітей до українських шкіл. Цілоденних народних і середніх українських шкіл в Америці мало, можна їх на пальцях порахувати. Нью-Йорк, Чикаго, Детройт, Філадельфія, Стамфорд — де ще? Це школи при церквах, приватні, де вищий рівень і щодо навчання і виховання, — тому й президент Реген раз-у-раз пригадує, що треба ставитися прихильно до приватних шкіл і сприяти їм, байдуже, що в Америці Церква відмежована від держави. Держава — нарід — користає із приватних шкіл при церквах, де вчать і виховують дітей і молодь краще, ніж це діється у публічних народних і середніх школах з різних причин. Тому, наприклад, свідчення зрілості від Академії, насправді середньої школи, при церкві св. Юра у Нью-Йорку визнані й уважаються всіма найкращими університетами з-посеред так званої „Аві Ліг“. до речі, школа при церкві св. Юра у Нью-Йорку виштовхнула з рук батьків аргумент, що не посилають до цієї школи своїх дітей, бо „задалеко“. Зорганізовано три автобуси, які довозять дітей з трьох (з-посеред існуючих п'яти) дільниць Нью-Йорку і парохіальний уряд старастається відвернути процес корення числа дітей у школі: щоб те число зросло, а не мало. На адресу шкіл при українських католицьких і православних церквах можна тільки висловити бажання, щоб звертали більшу увагу не тільки на знання і поведінку вихованців, але й на прищеплення своїм учням і ученицям знання української мови, бодай мінімум знання української мови.

Пригадувати, що людині потрібна освіта і що без освіти людині трудніше жити й трудніше відстояти заробіткову працю — це врівноважує в дитині двері, бо це загально відомі і безспірні правди. Але все відкрито є проблема: що формує душу й ментальність молодого людини, школа чи родинний дім? Усі педагоги, психологи, духовники і вдумливі громадяни погоджуються, що найпершу роль у формуванні зрілої людини грає дім, грає родина атмосфера. Коли батько і мати йдуть на заробіткову працю, а своїх дітей залишають під опіку — в найкращому випадку — „бабці“, або сусідів і вулиці, то краще таким батькам було не заводити собі родини. Бо ніхто і ніщо не всилі заступити дитині батька — матері. За статистикою — найбільше звихнених морально малолітніх юнаків і дівчат і просто злочинців походять із так званих зламаних родин — коли батько і мати розійшлися з таких чи інших причин, але із знехтуванням найсильнішого аргументу, що треба їм взаємно поступитися, що треба їм жити на базі компромісу в дрібничках задля спільної великої цілі: виховання своїх дітей.

Українські батьки мусять дбати не тільки про науку для своїх дітей і про заціплення їм пристойних товариських форм, про заціплення їм товариської культури, але й про збереження їх при нації. Хай ці наші діти будуть добрими американськими громадянами і включаються в американське життя, а не перебувають в українському гетто, але нехай вони зберігають глибокий сантимент до батьківщини своїх батьків і діють з очима на добро України. Тому, коли не можна дитини посилати до української школи, треба посилати її на курси українознавства. А є їх чимало. Сама Шкільна Рада має зорганізовані 33 курси українознавства, при православних церквах є таких курсів добрий десяток, є літні курси на Союзівці, Мюнхені, у Римі. Загадкою є родини, де батько і мати — українці, ба навіть були колись членами українських організацій молоді, а щоденною мовою в родині є мова англійська. Як це назвати, чим це пояснити? Чи не є це найкращим доказом того почуття меншовартості і затрати національної гордості і гідності — найбільших причин феномену, що Україна досі не має своєї ні від кого незалежної держави?

Ідуть діти до школи. Вчіться і здобуйте якнайбільше знання. Але не забувайте, що ви українські діти і мусите поводитися так, щоб не робити сорому батькам і громаді.

Не від сьогодні західна преса повторює, що комуністичні ідеали не мають будь-що спільного із життям „простого соювіського людини“. Сьогодні, кажучи, звичайна соювіська людина не вірить у комунізм.

Відношення до комуністичної пропаганди — цинічне. Це стосується не тільки до молоді, але і до тих, кого в Соювіському Союзі називають інтелігенцією. Над пропагандою сміються і знущаються усі, незалежно від освіти, виховання, національності, або виконуваної праці.

Як це на перший погляд не дивно, але найбільш цинічне відношення до пропаганди зустрічається серед працівників міських (горкомів), райкомів і „кагебешників“. Це до певної міри соювіська номенклатура, яка живе порівняючи добре навіть на західний стандарт і знає правду про справжній стан Соювіського Союзу.

Солженицін також сказав, що комунізм в СССР — мертва ілюзія. Чому ж тоді тисячі тих самих „простих людей“ стають малими піонерами, потім комсомольцями і врешті членами партії?

Чому соювіська преса повна шаблонних нісенітниць і люди все таки її читають? Чому люди, які не погод-

люством на протязі віків стрясали часто різні природні, а то й штучні творені схиблості злочинців, каталізмів. Горі, страждання та мучеництво виповняють понад міру чашу терпіння поодиноких осіб, родин, осель і цілих націй. Немало скорботи та переслідувань припало й на незвідну долю українського народу. А апокаліптичні голодоморні жахіття 1930 років в Україні, спричинені загартбницькою політикою несправедливості Москви й досі бентежать нас трагічними вимірами цього голодомору. Збентеження переходить в ідею в усвідомлення факту брутального потопання чоботом займанця людських прав українців на їхній рідній землі, а масовість жертв голодомору облоги викликає бажання виміру справедливості — засудження страшного злочину північного ворога України.

Однак самі бажання, сперті навіть на найсильніших зворушеннях, на глибокому відчутті кривди, на охоті покарати преступника, без відповідної дії не мають глибокого сенсу. Невпинним та недостатнім вшануванням пам'яті замучених голодом мільйонів дітей, мужів та матерів України будуть лише наші зітхання, чи жалобні сходи, бож це події проминають, які не залишають тривалого сліду. Нашим найбільшим промахом, якщо йдеться про вичерпне, серйозне та дбайливе документування страстей багатьох раз розпінаної України є безчинність. Але й не кращою є лише метушня, яка не дає жадного результату, бо зводиться до того, щоб якомога відзначити роковини траге-

Михайло Кучер

ДВІ ПРАВДИ СОВЕТСЬКОЇ ЛЮДИНИ

жуються, голосують усі „за“? Що в таких випадках грає роллю — страх, почуття рабства, „життєва мудрість“, чи мімікрія, інстинкт вижити за ціну морального пониження? Парадоксально виглядає, але в СССР ніколи не розглядали комуністичну ідею як позитивний світогляд. Завжди, навіть за свого дитинства після перемоги Жовтневої революції, ідеологія потребувала тотальний терор.

Прошло багато років і багато так змінювалося. СССР переживав у стадії „переможного соціалізму“, або „зрілого“. І звичайна соювіська людина все таки якось думає. Дивлячись на своє життя, така людина бачить різницю — себто те, що товчуть їй політроби, і що є дійсності. Прийшов час коли ідеологія вже не просто мусить пропагувати, вона мусить переконувати, переконувати глибоку прірву поміж пропагандою і здоромим глуздом. А це не так просто. Тому в соювіській офіційній літературі помітні голоси ностальгії за війною. Тоді люди об'єдналися і жертвували життям за сподівану велику будучність. Вірили, що по війні

все буде інше, краще. Коли того не вистачило, в балагулу пропаганди впрягли науку.

Діяльність в боротьбі з комунізмом також дещо помудріла і старастається показати примітивну політичну брехню, як необхідність для світової будуччини.

Але населення на межі голоду, тому політичні виблиски партії не переконують. Наука, яка також бреше в користь режиму, втрачає престиж.

У Соювіському Союзі існує подвійна свідомість. Тільки шизофреніки можуть втримати розщеплену свідомість. А здорова людина або кінчає самогубством, або бажеволяє. Але соювіські люди — не божевільні. Вони давно розрізнили — партія і режим з одного боку, а „люди“ з протилежного. Я, соювіська людина, знаю, що „вони“ брешуть навіть тоді, коли кажуть правду. Тоді „я“, „соювіська людина“ сумніваюся, коли „вони“ кажуть правду. З одного боку — неправда партії, а з другого боку своя істина.

Економічний експеримент партії і свідомість та конкретне знання союві-

кого інженера. Це дуже різні явища. Соювіські економісти знають, що партія розрізняє ідеологічне від реального. Але те робить і кожна звичайна соювіська людина.

У СССР існують дисиденти, які мають свою неофіційну думку про все, що діється в країні. Дехто твердить, що дисидентів — тисячі, але відвагу говорити мають тільки десятки. Дисиденти впливають на маси не своєю ідеологією, але самим фактом свого існування — злізності думати самостійно і одверто говорити. Тому „проста“ соювіська людина добре засвоїла собі: так ідеологія, але не плутайте її із щоденним життям.

Немає у Соювіському Союзі ані однієї людини, яка будувала б комунізм. Люди насамперед стараються жити, а це не легко в соювіських умовах. Та що ж воно таке оте соювіське життя? — дістати щось їсти, як дати освіту дітям, як дістати медицину допомогу. Тому в соювіському режимі існують слова, невідомі поза ним — „дістати“, що „дають“ (не продають!), москоське „собралі“ — викомбинував. Тому люди розрізняють „державне“ від „свого“ і крадуть оте державне щодня. Витворю-

(Закінчення на ст. 4)

Богдан Й. Тарнавський

СКЛАДІМ АКТ ОСКАРЖЕННЯ (У 50-ліття штучно створеного Москвою Великого голоду на Україні)

І. ді, щоб надрукувати в поспіху летючку та написати відтак дозвезлений репортаж з влаштованої імпрези.

Терпіння перемінити в перемогу

Нам треба бачити ширший виднокруг потреб. Треба більш умістовити нашу діяльність, яка повинна бути творчим вкладом у буття нашого народу. Кожну перемогу, кожне досягнення, як теж кожне навіть несправедливе терпіння треба скаліфікувати і як незвичайний духовний скарб передати наступним і наступним поколінням.

Однак це передавання, як теж інформовування суспільства різних країн світу про Україну та чинені супроти неї надужиття, розбійні злочини лише переказуванням, імпрезами та брошурками є недостаточне та непереконливе і без практичного значення в обставинах сучасного еґотично нечулого на кривди та несправедливості світу.

Для глибокого й основнішого навісління жавів Великого голоду 1933 року, для повнішого й сильнішого акту оскарження Москви в сповненні над Україною злочинах, для відновлення для вселюдської історії тієї ганьби насилля людини над людською потребою вірогідних свідків, переконливого свідчення, потрібно дбайливо зготовлені докумен-

тації у формі приступних широком колам людей публікацій.

Обсервуючи та знаючи недовомані нашої зорганізованої громади в цій країні, розпоросненість її думки та сил, недолугість у концентруванні акцій — протиудару та спротиву ворожим наступам, можна було передбачити, що в 50-ліття трагедії Великого голоду виникне в останній хвилині метушливість, яка є гіршою від безчинності, бо є фальшивим заспокоєнням нашого збірного сумління, мовляв, ми все, що можливо вчинили. Відбудеться декілька імпрез, піднесеться патріотичний оклик протесту та засуду Москви, надрукується якусь на коліні зготовлену публікацію, вартість якої незначна, сила аргументу обмежена, а можливість корисного розповсюдження ніякі.

Спостерігаючи ту невідраду ситуацію, Головна Екзекутивна Фонду Катедр Українознавства рішила накинати вже чотири роки тому на Український Науковий Інститут Гарвардського Університету завдання, яке виходить поза його біжучі обов'язки, понад його нормальне планування академічної діяльності, в додатку до і так перевантаженого порядку коженденних занять, зайнятих дослідниками, збиранням матеріалів та підготовкою монументальної наукової праці,

що присвячена тим страхливим рокам большевицького терору та розбою в Україні.

Про 1932-33 роки у нас є вже деяка добра література, але ґрунтовного та всебічного дослідження голодомору облоги України, якою Москва хотіла зламати опір українського народу проти поневолення це й досі немає. Західний світ мало знає та зовсім не розуміє трагедії 1933 року, яка є не лише лихоліттям України, але ганебною сторінкою історії людства.

Документація

Щоб скласти акт обвинувачення в шуканні справедливості, щоб вказати на порушників прав людини, щоб викликати вселюдський засуд злочинців — окупантів наших земель, потрібні перш за все на солідній збірці писаних свідчень, вміло опрацьованої документації.

Щи спостерігаєте, дорогі читачі, як жиди настрибували, постійно недоволю, але уважно та дбайливо розголюють і документують голодомор свого народу? Появляються сотні книг, брошур, статей, фільмів. На тему мартирології життя внаслідок конфесії, радіомовлення, телевізійні монтажі. І наголос ставиться на документації.

Постають жидівські центри: книгозбірні, музеї, архіви для вибирування кожної інформації, кожної вістки, свідчення, дружок, знімок, протоколів та інших матеріалів, головною темою яких є знущання над жидами. І знову наголос на документації.

(Продовження буде)

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ

Редагус Лев Яцкевич

Історія металевих грошей

Предтечею металевих грошей у стародавній історії були зливки срібла або золота. Це створювало, однак, певні труднощі, а головне необхідність їх кожнорасного зважування, дроблення на частини та встановлення проби (відсотка шляхетного металу).

Ці труднощі зумовили карбування грошей. Згідно з грецьким письменником та „батьком історії“ Геродотом, першим народом, що почав карбувати монети були лідійці, мішанці семітів та ариян-фрігійців. Лідія в тому часі була розташована в західній частині Малої Азії (теперішній Туреччині).

Лідійці мусили бути винахідливо успішним народом, вони бо не тільки перші почали карбувати монети зі срібла і золота в 640 році до н. е., але були першим народом, що займався роздрібною торгівлею.

Перші монети були карбовані з природного сплаву золота й срібла, званого електрум, який лідійці виполіскували з річчій рік і струмків своєїстолиці Сарди. Вони мали форму бобу, один сантиметр завдовжки. На лицьовій боці (аверсі) був зображений лев та голова буйвола, а на зворотній боці (реверсі) була вистиснена проба металу. У противагу до цьогочасних монет, вони не мали зовнішнього обрізу.

Основа лідійської монети покладала король Аліян, а основу її багатства його син Крез (560-540 роках до нашої ери, що перший почав карбувати монети зі срібла і золота). Ці монети ще й досі можна зустріти на нумізматичних виставках або у торговців старими монетами. Нещодавно на ліцтаті, влаштованій фірмою „Стак койн ко“, в Нью-Йорку був проданий лідійський статер (лідійська назва монети) за 39,000 доларів.

Крез був останнім королем Лідії, що поширив її територію п'ятнадцять разів, проте, повністю підпав та включив до своєї імперії перський король Кир Великий. Сьогодні туристи, за невелику плату, можуть оглянути руїни міста Сардів у Туреччині. Хоч Лідія вже давно не існує, але залишилися нею карбовані монети — статери, повні, зі срібла та їх частини, зі срібла, вартістю 1/24, 1/48 чи 1/96 одного статера.

Поруч з лідійськими статерами можна також зустріти „іоні“, карбовані в суміжній державі Іонії, що була однією з країн політичного союзу 12

іонійських міст, в Малій Азії. Іонійські монети набагато дешевші за лідійські. Деякі з них (з роздрібною монетою) можна купити сьогодні вже за 75-150 доларів за штуку.

Кожний з нас, думаючи про стародавній лідійський іонійський монети, уявляє собі, що вони дуже зношені. Насправді, деякі з них виглядають майже, як нові. Свій вигляд вони завдячують не високій техніці їх карбування, але відсутності автоматів (головно телефонних, які найбільше пошкоджують сьогоднішні монети) та способом їх перероблення.

Ідеться про те, що через відсутність кишень в тогочасній одязі, люди носили монети в устах!

Від лідійців, техніку карбування монет перейняли греки, а від греків римляни, що створили першу у світі мініатюрну прихоронку Юнони-Монети, звідси походить термін монети, які окреслення металевих грошей, що поширився на інші країни світу.

На Русі монети власного карбування з'явилися щойно наприкінці Х сторіччя. На жаль, в тому часі, вони були неспроможні повністю витіснити арабські та візантійські монети, такі, як ас, дельфіні (зі золота), тетрисена (зі срібла), пантікапей, дирхем, шаш (зі срібла), соліді Василія II та Константина VII (зі золота).

Із давньоруських монет слід відмітити: златник Володимира, срібник Володимира а київську гривню (зі срібла).

Кожна країна має свою окремішню монетну систему, засновану на певній монетній одиниці. За монетну одиницю приймають кількість шляхетного металу та встановлюють її назву. Наприклад гривня, карбованець, франк, песо, ліра, марка, рубель, чи фунт стерлінгів, з номінальною вартістю в кілька одиниць. Для обслуговування дрібних платежів карбуються неповні, розмінні монети, з міді, нікелю, бронзи, алюмінію тощо. У виліслі кількакратних економічних криз, карбування повноцінної монети повсюдно припиняється. Карбують тільки розмінні монети.

Співвідношення грошових одиниць різних країн були встановлені за законом вагової кількості шляхетного металу (золота чи срібла). Наприклад, в 1929 році англійський фунт стерлінгів дорівнював 7,32-2382 грамам чистого золота, а американський — 1,50-4632 грамам.

Автори книжок і видавництва, які бажать, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні прислати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи“ також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Богдан Остап'юк

„ТЕРНОПІЛЬСЬКІ ТЕАТРАЛЬНІ ВЕЧОРИ“ (1915-1917 рр.)

(Спогади сучасників)

III.

Не зважаючи на важкі умови царської адміністрації, театр брав живу участь у громадському житті нашого міста. Театральний хор співав у Середній церкві (Різдва Христового) з нагоди відкриття української гімназії та народної школи. У тому часі постав у Тернополі „Український Військовий Клуб ім. гетьмана Полуботка“ який повернувся театрові залу „Міщанського Братства“. Знесенню театральну цензуру, і це уможливило театрові ще більше присвятити громадському житті. Члени театру допомагали влаштовувати Шевченківські концерти в Збараж, Грималові і Підволочиськах. Полуботківський клуб доставляв авта для транспорту акторів. Театр влаштовував вистави в користь Українського Педагогічного Товариства і також на допомогу Національного Фонду для Центральної Ради в Києві. Праця театру відбувалась не раз під гуркіт гармат російського воєнного на фронті, який був віддалений від Тернополя лише... 15 кілометрів, а обсерваторії рефлексори освічували вночі дорогу додому.

Настав 1917 рік. У Росії заносилося на революцію, повіяло новим духом свободи. В Києві 7-го березня постанала Українська Центральна Рада під проводом проф. Михайла Грушевського. У заплілі на фронті пролунав новий клич: „Далей воювати, мир без анексії і контрибуцій“. Дисципліна на фронтах занепадала, деякі військові частини не хотіли далі воювати та влаштовували мітинги, маніфестації за припинення війни та поворотом додому. Хвиля демонстрацій не минула й Тернополя. Одного разу, вертаючись зі школи, побачив я, така біла „Міщанського Братства“, одного „городового“ (міського поліца), якому солдати зірвали шапку з голови, відібрали „оружжя“, добре почастували п'ястками і, казали йому йти на фронт „захистити родину“. Таких випадків було біль-

ше і ніхто з „городових“ не мав відваги показатися на вулиці. 10-го травня 1917 року театр вперше після останнього виступу в 1917 році влаштував концерт у честь Т. Шевченка, разом з місцевими організаціями. Володимир Калін декламував на концерті поему Шевченка „Осії глава 14-та“. З ініціати театру в Тернополі 27-го червня 1917 року влаштовано величавий концерт в перші роковини смерті Івана Франка. До організаційного комітету від театру входили: Микола Бенцаль, Іван Рубчак, Володимир Калін та Теофіл Демчук. Від громадян міста входили до комітету: проф. Іларій Бриквич, о. Григорій Скасків і д-р Степан Бриквич. Редактор Іван Дурбак написав гарну статтю про цей концерт у „Свободі“ в 1966 році, тому я наведу деякі уривки з цієї статті.

„27 червня 1917 р. була прекрасна погода. Все населення міста вийшло на вулиці. Непрогледі маси селянства з близьких і дальших сіл залили місто. Мерехтіли вишивки, стрічки, малярі прапори, плили людські ріки. Мешканці міста залягли всі вікна, балкони, сиділи навіть на дахах, на плотах. Після Служби Божої й паханахиди за душу Івана Франка в Середній церкві, золотостийні проповідники о. Михайло Світенький, парох Ладичиня, виголосили надхненну проповідь. Він порівняв Франка із саросавітним Мойсеєм, що як Франко не дійшов до обіцяної землі, — однак дух Франка вітає над вільною Україною і кличе до виконання його заповітів, щоб Україна засіла в народів вільною копі. Незабаром після закінчення церковних відправ, — пише І. Дурбак, — уформувалася величавий маніфестаційний похід, який пройшов головними вулицями міста. На чолі походу йхав на білому коні Іван Рубчак у гетьманській одежі з булавою в руці. За ним йшли Микола Бенцаль і Ярослав Сеняків з синьо-жовтими прапорами, а далі йшла в козацьких одностроях вся театральна братія з прапорами, бучками та козацькими інсигніями. Чудові козацькі одяги, різнобарвні жупани, прапори, творили мальовничу картину. Здавалось, що це справжні запорожці, козаки, гетьмани. За ними йшли інші бандері членів „Просвіти“, „Січей“, „Сокола“ з доволі численні сіл, члени Полуботківської організації, члени „Міщанського Братства“, жіноцтво, учні новоствореної гімназії та народної школи. „До походу, — згадує Дмитро Чуб у своєму спогаді про Рубчака, прилучилися п'ять українських полків, що поверталися з фронту з п'ятьма

оркестрами“. „З балькони, — згадує І. Дурбак, — промовляв голова ювілейного комітету проф. Іларій Бриквич, представник Військового клубу ім. Полуботка, колишній посол із Збаражу А. Шмідтський, д-р Степан Бриквич. На сходах „Міщанського Братства“ о. Григорій Скасків закликав людей рознести скрізь радісну вістку, що Україна воскресла“.

Увечері того ж дня у залі „Міщанського Братства“ відбувся концерт, присвячений І. Франкові. Святочну доповідь виголосив проф. Іван Франчук. Він говорив, — згадує Дурбак, — про УСС-ів, які духових дітей Франка, що підняли меч Івана Мазепи і відновили недокінчений бій під Полтавою. Про війну говорив він, що була трагічною, братовбивчою, бо по обох боках воювали сини українського народу. Співав великий мішаний хор, гімназійний хор, декламували артисти театру. Старшина з Військового Клубу Полуботка відчитав І-ий Універсал Центральної Ради, що викликало загальне захоплення“.

У мій пам'яті залишилася одна точка програми концерту, а саме сольоспів Софії Стадникової, яка маестатично, в народному одязі вийшла на сцену, тримаючи в одній руці синьо-жовтий прапор, а в другій козацьку шаблю. Легко коливаючись прапором, вона почала співати милозвучним сопраном стрілецьку пісню до слів Миколи Вороного:

О Україно, о любя ненько,
Тобі вірньою присягнем.
Серця кров і любов
Все Тобі віддати в боротьбі!

Залю на мить неначе замерла, здавалось попала у якусь чарівну екстазу. Але після першої стрічки зірвалася буря оплесків, пронеслися вигуки „Слава“, „Ще не вмерла України“. Після закінчення пісні зала гула, ревіла від захоплення. На сцену поспішали квіти, а старшини кидали їй під ноги срібні і паперові рублі. Здавалось захопленню та оваціям не було кінця. Цей образ усміщеної красуні — Стадникової, яка довгі роки була зіркою та окрасою наших сцен, назавжди залишився у мій пам'яті.

Цим величавим концертом закінчили незабаром „Терно-

(Закінчення на стор. 3)

Війна Ізраїля зі стейтом Техас

По дорозі на Союзівку з моїм 14-літнім внуком Михайлом я сидів ззаду в авто. Через довгий стейт Пенсильванія дорогою число 80 я старався нав'язати з ним розмову та мені не йшло. Він мав в руках книжку, відповідав на питання відривчасто і все заглиблювався у книжку.

— Що це за книжка, Михайло? — запитав я його.

— О, це дуже цікава книжка, „бест селлер“, молоді хлопці з моєї класи радили мені купити і прочитати, — відповів він.

— Ну то маєш час прочитати, коли приїдемо на Союзівку, або як будеш у бабці Олімпії Васків, що живе з дідом Михайлом біля Союзівки, — радив я.

На це хлопцеві відповіло, що цікавість не дає йому чекати, мусить скоро закінчити.

— Що за книжка? — питаю ще раз. Дав мені книжку в руки, на ній напис „Israel war wich Texas“. У дальшій розмові з Михайлом я довідався, що книжка — це фікція, яка має відбутися в 1995 році. В тому році стейт Техас, недовольний політикою федерального уряду, виїшов зі складу З'єднаних стейтів Америки, проголосив самостійність, викрав президента.

В Америці без президента не могли рішити ні Конгрес, ні вицепрезидент, що робити. У такому безголів'ї Ізраїль запропонував свою допомогу. Він вислав батальйон спеціальних вишколених парашутистів, які приїхали літаками до Америки і заатакували збройні сили Техасу, звільнили президента і внаслідок ворохобнички.

З відячності за допомогу Ізраїля ЗСА дали жидам (ізраїльтянам) великі приділи землі і прийняли їх як горожан, бо мали Ізраїль був вже переповнений жидми і просив дозволу колонізації великих просторів на заході Америки.

Чи так станеться в Америці в 1995 році? Це фікція, і напевно, цього не буде. Не буде бунту Техасу, як і не буде викрадення президента. Тут є широко закросна

акція (невинна) для здобуття молодих поколінь Америки до жидів, поколінь, що будуть колись при владі. Чому Михайл купив таку книжку? Всі хлопці є переважно мілітаристи, вони шукають пригод і слово „війна“ їх притягає. Я думаю, що Михайло стане по стороні американського стейту Техас з своїми симпатіями а він — по стороні Ізраїля, що звільнив президента Америки.

Під впливом такої розмови з внуком Михайлом, подумав я: чому не знайшовся (може ще знайдеться) якийсь з українських письменників в ЗСА, який написав би якусь фікційну брошуру про козаків-лицарів, які ні звідти ні звідси приїдуть до Америки славу здобувати? Такі відважні брешури, як наприклад, про Гайдарицький рейд й інші визвольно-фронтівські публікації є добрі для нас, тих, що знають географію України. Ми хочемо допомоги від Америки, хочемо прихильності уряду, чекасмо нового Вашингтона і „мучимо“ нашу молодь на курсах українознавства трипільською культурою чи Сквородою.

— Що ти знаєш про Сквороду? — запитав я раз свою онуку, що приготувалася до матурі. Відповідь: він був бідний, ходив поміж люди від села до села, писав книжки. Скворода представлений як жєбрак!

А що ми робимо для американської молоді (неукраїнського походження), яка не знає, навіть, де знаходиться наша Україна? Нічого! Ми хочемо зберегти нашу молодь. Це, в першу чергу, велика робота, але що даємо американській культурі, що робимо для зискання симпатій Америки? Відколи приїхали нові політичні емігранти до Америки, ми втратили навіть ті симпатії, що ми їх мали. Бо як може Америка нас полюбити з подвійними маніфестаціями, подвійними президентами екзильного уряду і правління України?

Степан Куропась

„Тернопільські...“

(Закінчення зі ст. 2)

пільські Театральні Вечори, свою мистецьку діяльність. Почалася контрпрофесійна австрійсько-німецьких з'єднань, які в серпні 1917 року зайняли Тернопіль. Театр самодіктувався, а більшість акторів вступала у ряди УСС-ів. На останніх ліквідаційних Зборах, рішено передати багату гардеробу, театральну бібліотеку, музику, перуки та інше театральне майно на власність театру „Української Бесіди“ у Львові. Збірку афіш, поодиноких і збірних світлин акторів, летючки, дерев'яну матрицю, печатку театру, передано Науковому Товариству ім. Т. Шевченка у Львові.

З нагоди 50-річчя ювілею „Тернопільських Театральних Вечорів“, який відбувся в Тернополі 16-го жовтня 1965 року, Ганна Юрчакова, колишня акторка цього театру, подарувала альбом з театральними знімками Обласному Краснзавчому Музеєві міста Тернополя. Вона мріяла дати в день ювілею свій акторський речитатив з вибраних сцен п'єси „Наймичка“. На жаль, не діждалася цього ювілею, померла у Львові 6-го липня 1965 року на 86 році життя. Одним з останніх акторів цього театру залишився в живих Теофіл Демчук, відомий театрознавець, літописець спогадів про української театри та корифеїв нашої сцени. Сьогодні він проживає у Польщі і ділить сумну долю українських, лемківських примусових переселенців. Часто поміщує свої спогади в літературному і популярно-науковому журналі „Наша Культура“, в місячному додатку тижневика „Наше Слово“, яке виходить у Варшаві вже 26 років.

Закінчуючи ці рядки про наш театр, хочу підкреслити не лише його професійну працю у вишколенні багатьох, нових адептів нашої сцени, які згодом увійшли до наших театрів в Україні, включно із славновісним „Березолем“, але також цю велику роботу, що її він провів серед населення Тернополя і Тернопільщини. Своім живим мистецьким словом театр будив і скріплював національну свідомість народних мас. Він передусім розкрив очі і душу нашим рідним братам з-над Дніпра, які в мундирах царської армії переконані, що тут у Галичині живуть не „австрійки“ чи „германці“, але такі ж самі українці, сини одного народу! В цьому аспекті наш театр блискуче виконав свою місію-завдання. Його мистецька робота, активна участь у громадському житті, буде записана золотими буквами в історії давнього Тернополя.

Цим повідомляємо, що дня 11-го вересня ц. р. відбудуться

ІНФОРМАЦІЙНІ ЗБОРИ

на які запрошуються всі Члени Відділів, збірників, Жертводавців і всіх Прихильників акції

„ДІТИ-ДІТАМ“

Збори відбудуться о год. 1-й по пол. в нашій домівці ч. 203 Друга Авеню, Нью Йорк, Н. Й.

О год. 2-й відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УАЖДО

Існування і добро Організації залежить від Вашої присутності. ЗА УПРАВУ:

А. Давиденко, секретар

О. Томашівська, голова

Вітаємо два дипломи в одній родині

Кожний раз коли сповіщається про академічні успіхи представників і представниць нашого молодого покоління, наші українські спільноти відчують хвилю радості і надії. Сучасна доба великого наукового поступу зустрічає та вітає передусім людей з вищою освітою та високими кваліфікаціями. Особливо для нас, українців, які поставили собі священне завдання служити ідеалам визволення і завершення української вільної держави, кожна українська дитина, яка досягнула вищого наукового ступеня, зберігши в душі український патріотизм і любов до України, є найдорожчим скарбом.

Сьогодні з радістю вітаємо молодих прикладних та високосвідомих брата і сестру, яким припала рідкісна нагода в той же самий час отримати дипломи двох років сумлінних студій, одержавши заслужені дипломи Цими гордістю і потіхою нас усіх є улюбленці нашої лосанджельської громади д-р Лідія Василян, яка закінчила право, та її брат Роман Василян, який одержав ступінь бакалавра з економіки.

Щоб краще знати цих наших нових професіоналів, зупинимося на Лідії Василян. Вона успішно закінчила навчання в університеті Південної Каліфорнії з відзначенням Фі Бет Каппа, у відділі міжнародних відносин й економіки. Згодом здобула ступінь магістра в тому ж університеті з міжнародних відносин і була нагороджена „fellowship“.

В 1980 році відбула 18-й „Stage of Etude“ в Об'єднаних Націях в Женеві, де представляла ЗСА. Цей спеціальний курс для вибраних студентів був оплачений надзвичайною нагородою університету Південної Каліфорнії. Згодом Лідія вступила в Правничу школу Лайола в Лос Анджелесі, де розпочала студії права. В тому ж університеті була активною членкинею редакційної колегії університетського правничого журналу. Закінчивши правничі студії у тому році, одержала ступінь доктора права.

Не зважаючи на переобтяження студіями д-р Л. Василян була завжди активною в українському громадському житті, часто виступала з гарно опрацьованими доповідями, що їх виголосувала чистою українською мовою. Вона також володіє крім англійської, ще іспанською, німецькою і російською мовами. Л. Василян — активна членка 293-го Відділу УНСОУ та управи осередку СУМА.

Завжди привітна та чарівно усміхнена, скромна та одночасно повна української гідності, д-р Лідія Василян любить і шанує уся нашу громаду. Тому всі ми щиро бажаємо їй найкращих успіхів, які вона, безумовно, досягне.

Вітаємо ми і її брата Романа Василяна, який розпочав свої університетські студії у відомому університеті „UCLA“ відзначився в ньому і був нагороджений Фондацією Марії Бек та „UCLA Alumni Scholar“ й іншими відзначеннями та здобув перше місце з української мови. Ступінь бакалавра з економіки Роман Здобув в Каліфорнійському університеті в березні ц. р.

Влітку 1979 він був учасником курсу „Література і філософія“ в Українському Вільному Університеті в Мюнхені. Розмовляв бездоганно, крім української та англійськими мовами, французькою та іспанською. Завжди життєрадісний і привітний Роман Василян знавний своєю громадською активністю, є активним членом управи осередку СУМА та членом українського танцювального ансамблю „Явір“.

Д-р Лідія М. Василян

Мр Роман Л. Василян

Як талановитий мистець гри на фортепіано від 1977 року до 1981 був аккомпаньйором каліфорнійської молоді філармонічної оркестри та давав мистецький вклад під час різних імпрез нашої громади.

В пошані до батьків Віри і Нестора Василян, що вклали в душі своїх дітей любов до України, нам приємно привітати д-ра Лідію та Романа Василян з їх академічними досягненнями, а особливо привітати їх як вірних українських патріотів високої культури і моралі молодих представників нашої здорової зміни.

Д-р Святополк Шумський

НЕПРАВИЛЬНІ ПРИЗВИЩЕ І ЧИСЛО ТЕЛЕФОНУ

У другому параграфі у вісті „Д-р І. Новосівський перейшов операцію“ („Свобода“ ч. 159 23-го серпня) прізвище доктора подано як Новаківський. Операцію перейшов д-р І. Новосівський.

У репортажі Т. Карлашинець „Пронісав кобзарське мистецтво“ („Свобода“ ч. 162 26-го серпня) подано неправильне число телефону. За інформацією у справах, згаданих у репортажі, слід звертатися до Лідії Чорної, телефонуючи на число (212) 658-7449. — Ред.

Українці Міннесоти відзначили 50-річчя Великого голоду в Україні

Заходами громадського комітету, організованого двадцятьма організаціями і шістьма церковними громадами, українці Міннеаполісу і Сейнт Полу гідно відзначили 50-річчя Великого голоду в Україні. В організуванні програми цього сумного ювілею взяли участь: українська православна парафія св. Володимира і Ольги, українська католицька парафія св. Константина, українська православна парафія св. Михайла, українська католицька парафія св. Стефана, українська православна парафія св. Юрія Переможця, українська православна баптистська громада „Союз Українців Ветеранів, Союз Ветеранів Українського Резистансу, Товариство прихильників УНР, 32-й Відділ ОДВУ, 110-й Відділ СУА, ОДУМ, 16-й Відділ СУА, ОУРДП Пласт,

Пластприят, Товариство Українських Інженерів, хор „Дніпро“, Українська Студентська Громада, Організація Української Католицької Молоді, Ліга Української Православної Молоді, Організація Баптистської Молоді, 134-й Відділ Союзу Українців Католиків „Провидіння“, 345-й Відділ УНС, 487-й Відділ УНС, 15-й Відділ Українського Золотого Хреста.

Під патронатом всіх українських церков створено Комітет під назвою Громадський комітет стейту Міннесота для вшанування жертв голоду в Україні 1932-33 років, у склад якого увійшли: мгр Люба Менжега, Дмитро Татарин, інж. Валентина Єрмоленко, Михайло Каркоць, Павло Воробій, Анатолій Кушнір, Андрій

(Закінчення на стор. 4)

Український Музичний Інститут Америки, І.к.

з жалем повідомляємо, що 30-го липня 1983 р. відійшла у Вічність

ІРЕНА ЗАЯЦЬ

довголітня учителька УМІ.

Родині Покійної складаємо щирі співчуття.

Президія УМІ

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що в понеділок, 15-го серпня 1983 року, з Болі Всесвітнього відійшла у Вічність

наша Найдорожча ДРУЖИНА і МАМА

бл. п. СТЕФАНІЯ БАХ з дому КРАМАР

ПОХОРОН відбувся в четвер, 18-го серпня 1983 р. з української католицької церкви св. Йосафата, Рочестер, Н. Й.

Залишені в глибокому смутку: МУЖ, СИНІ з ДРУЖИНАМИ, ДОНЬКА та ВУНКИ і ближча Родина

ПОДЯКА за бл. п. Стефанію Бах

Цього дорогого висловлюємо найщирішу подяку всій Родині, Приятелям і Знайомим та всім Тим, які взяли участь у похоронних відправах, трізни та висловили своє співчуття усно, писемно чи телефонічно і тим причинилися до облегшення нашої тяжкої і невідлашуваної втрати.

Хай Бог нагородить щедро Всіх за співчутливі серця і добрі діла.

В глибокому смутку —

ЧОЛОВІК і ДІТИ

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що дня 31-го серпня 1983 року відійшов у Вічність

наш Найдорожчий МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ і ПРАДІДУСЬ

бл. п.

ЙОСИФ ЯРЕМА

ПАРАСТАС у п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні Higgins при 209 W. 8th Street, Plainfield, N.J.

ПОХОРОН в суботу, 3-го вересня 1983 р., о год. 9-й ранку з похоронного заведення діви Марії в Нью Бранзвіку, Н. Дж., в описі на українській православній цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Брук, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина — АННА дочка — СОНЯ з мужем РОБЕРТОМ МЕК НАЛТІ син — ЮРІЙ з дружиною БАБАРЮЮ внуки — РОБЕРТ, МИХАЙЛО, ДАНИЛО, МАРКО правнучка — МЕГІН та ближча і дальша Родина в Америці й Україні

Братство кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА Крайова Управа в ЗСА

ділиться сумною вісткою з Побратимами, кол. Вояками-Українцями та всім Українським Громадянством, що дня 19-го серпня 1983 р. відійшов, ненадішов, у Вічність

сл. п. д-р

БОГДАН СЕМЕНЮК

кол. вояк 1-ої Української Дивізії, довголітній член Крайової Управи Братства 1-ої УД УНА, голова Братства Охорони Воєнних Могил „Брод-Лев“, та відомий громадський діяч. ПОХОРОН відбувся дня 23-го серпня 1983 р. в похоронному заведенні Петра Яреми на українській православній цвинтарі св. Андрія в Бавнд Брук, Н. Дж.

ВШ. Дружині, Донькам та Родині Покійного складаємо наші найщиріші співчуття.

КРАЙОВА УПРАВА в ЗСА БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

РАДІО СТОЛИЦІ Сомалії Могодішу повідомило у вівторок, 30-го серпня, про те, що ЗСА дали Сомалії 20 мільйонів доларів на здійснення проекту будівництва і модернізації стратегічного порту Бері ера. Міністер громадського будівництва полковник Ахмат Гассан Муса заклад камінь у фундамент порту довжини з 1.000 футів.

ТОВАРИСТВО ПРИХИЛЬНИКІВ ДЕРЖАВНОГО ЦЕНТРУ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

м. Ньюарку-Ірвінгтону, Н. Дж.

повідомляє, що в неділю, 11-го вересня 1983 р. (10:15 год. дня) в Українській Православній Церкві

Святого Вознесіння в Мейплевуд, Н. Дж. при 650 Ірвінгтон Авеню

буде відправлена

ПАНАХИДА

за св. п. Голови Директорії і Головного Отамана

Військ Української Народної Республіки

СИМОНА В. ПЕТЛЮРИ,

Президента УНР

АНДРІЯ ЛІВИЦЬКОГО,

Президента УНР в екзилі

СТЕПАНА ВІТВИЦЬКОГО,

Віце Президента

ІВАНА БАГРЯНОГО

та всіх померлих членів Товариства:

о. Володимира Буката о. Микола Харичак

Іван Батюк Вячеслав Стенгач

Михайло Юров Олександр Сем'янець

Тимофія Безуглий Микола Шлемкевич

Володимир Бемко Сафрон Федір

Іван Нагнібда Яків Танцора

Петро Чижик Віктор Сигалів

Ростислав Темницька Євген Храменчик

Антоніна Кордуба Мирон Литвин

Феодора Дорошенко Василь Гілевич

Зенон Стефанів Теодор Вислюцький

Осип Утриський Марко Гавриш

Іван Заневич Іван Гладун

Богдан Олесницький Ярослав Яворський

Іван Шабельський Борис Мартос

Людовик Мінгаль Микола Стройний

Микола Зайцев Всеволод Бистрицький

Софія Олесницька Іван Гончаренко

Прокіп Ісаченко Петро Богданський

Кузьма Марущак

Просимо всіх членів Товариства Прихильників ДЦ УНР, Українське Громадянство і зокрема Родини Покійних взяти участь у Поминальній Відправі.

УПРАВА ТОВАРИСТВА

Ділимося сумною вісткою з Членством Організації Українських Націоналістів, з Членством Українського Націоналістичного Руху та усією Українською Громадою, що в понеділок, 29-го серпня ц. р. в 7-й год. веч. упокоївся в Бозі на 73-му році життя в шпиталі Clara Maass Medical Center в Belleville, N.J.

сл. п. мгр.

АНДРІЙ ПОВХ

голова Генерального Суду ОУН

ПАНАХИДА буде відправлена в п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 8-й веч. в каплиці похоронного заведення Литвині в Литвині, Н. Дж.

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбудуться в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Ньюарку, Н. Дж., о год. 9:00 рано в суботу, 3-го вересня 1983 р., а після жалобних відправ, Тліні Останки Покійного будуть поховані на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Брук, Н. Дж.

Просимо Членів ОУН і Членів УНРУ взяти численну участь у жалобних відправах і похороні.

Дружині і Родині Покійного складаємо глибокі співчуття в їх великому горю.

Провід Українських Націоналістів

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що ранком, 31-го серпня 1983 р. відійшла у Вічність

наша Найдорожча МАМА і БАБУСЯ

бл. п.

ЕВСТОЛІЯ КМЕТА

з роду СТОЛЯРСЬКА

нар. 1901 р. в Рахні-Поліській, Поділля, Україна.

ПАРАСТАС — в п'ятницю, 2-го вересня 1983 р., о год. 7-й веч. в похоронному заведенні Петра Яреми, 129 Іст 7-ма вул., Нью Йорк, Н. Й.

ПОХОРОН — в суботу, 3-го вересня 1983 р., о год. 9:30 ранку в церкві Всіх Святих, 206 Іст 11-та вул., Нью Йорк, Н. Й., а потім на цвинтар св. Андрія в Бавнд Брук, Н. Дж.

Горем прибиті:

ІГОР і НАДІЯ КМЕТА — син з дружиною

АНДРІЙ і ЛЕСИК — внуки

ОЛІА КЕШІШ та ближча і дальша Родина

СВЯТА СОФІЯ — РЕЛІГІЙНЕ ТОВАРИСТВО УКРАЇНЦІВ КАТОЛІКІВ, ЗСА

ділиться сумною вісткою з Членами Товариства Св. Соф

Голова КГК...

(Закінчення зі стор. 1)

дана Витвицького. Інший Голокост" про нацистські знущання над українцями, поляками, циганами, балтійцями тощо).

Симпозіум організовує д-р Мирон Куропас, заступник головної редакції УНСО, освітній діяч, автор наукових і публіцистичних праць, колишній дорадник президента Джералда Форда у етнічних справах. Матеріали з симпозіуму публікуються друком заходами Американського Ентерпрайз-Інституту, що його очолює якраз проф. Майкел Новак. Спеціально зупинився проф. д-р Петро Стерчо на справі англійської пресої комісії КГК. Комітет, на головство в якій вдалося запросити фахового журналіста з молодшої генерації Андрія Білика, який розгорнув незвичайну жваву діяльність, виробивши знаменитий план праці і заангажувавши до допомоги фахівців (напівплатних) з ділянки публічних відносин — наближ релігійні — для зв'язку з американськими керівними чинниками та засобами масової інформації. Для американських діячів, преси, радіо і телебачення приготувано спеціальні „Пресові теки“ з друкованими матеріалами про Великий голод 1932-1933 років в окупованій червоною Москвою Україні. Пожвавлено також ділянку української пресої комісії КГК, хоч тут варті ще більше попрацювати.

З вдвоєнням ствердив неспокійний голова Комітету підготовку, переведення імпресової комісії, зокрема її головою інж. архітектором Юрієм Повстенком, на місці, який подбав про прегарну програму Меморіального концерту в Кеннеді Центрі. На Концерті, — казав голова, — адже мають бути продані ВСІ квитки; місць у залі є понад дві тисячі. Передбачається дійсно великий наплив народу до столиці ЗСА в неділю, 2-го жовтня, й можна сподіватися доброї фреквенції на всіх заплянованих активностях Меморіального Дня, що має стати так само пам'ятним, як ним став День відкриття пам'ятника Найбільшому Українцеві всіх часів — Тарасові Шевченку 20 років тому тут же.

Професор Ю. П. Стерчо розповів про звернення К-ту до всіх парохів усіх церков по Америці всіх трьох українських віровізнань, щоб „всесесні“ отці вже в неділю, 25-го вересня, в день початку Меморіального Тижня у Вашингтоні, відправили Служби Божі в наміренні України і українського народу й панакхиди за мільйони замучених штучним голодом українських селян на початку 30-х років, та за сотні тисяч „ворогів народу“, українську національну інтелігенцію й

мільйони „куркулів“ і „підкуркулів“, постріляних в застінках ЧеКа, ГПУ, НКВД, КГБ чи вигнаних на Сибір за час 60-річної більшовицької окупації України. Отці-парохи також запрошені Комітетом, щоб вони проголосили одноденну голодовку напередодні Меморіального Тижня, тобто у суботу, 24-го вересня, для всіх вірних своїх церков, а заощаджені в той „безобідний день“ гроші щоб взяти на народні цілі. До такої одноденної голодовки слід заохочувати своє членство й прихильників також українським організаціям, установам та іншим групам, що об'єднують українців, ба й незорганізованим громадянам-українцям, бо спадщина у нас усіх рівна.

Зувагою й цікавістю прослухали члени редакції саму історію постанови цього Крайового Громадського Комітету, і те, яким чином став сам д-р П. Стерчо його головою. Цей щасливий вибір незвичайно діяльного й відомого українського громадського діяча, — на думку редакторів щоденника, — дуже сприяє тому, що праця Комітету йде добре вперед. З досвіду в Комітеті напевно варт написати самому голові цікавий спогад-статтю.

Голова д-р П. Стерчо стоїть на чолі КГК. Комітет не самітний: він має чимало добрих помічників, „навіть дуже добрих“, — згідно з його доброзичливим окресленням. Труднощі перемагаються, якщо вони виникають, і з здоровим гумором, що, зрештою, „робить життя цікавішим“, — каже голова.

По Америці діє вже 17 місцевих комітетів, і проф. д-р П. Стерчові особливо було приємно привітати два комітети новозасновані влітку. Це Ньюйоркський комітет для відзначення у Вашингтоні 50-ліття голодомору на Україні, створений за старанням та ініціативою Українських Комбатантських Організацій і під патронатом українських місцевих церков; його очолює Всеволод Саленко. Другий Комітет засновано у Рочестері. Його очолює Андрій Стеців. Тепер є вістки про організування й інших місцевих комітетів, про що інформуватиметься пресою.

Тим часом у всієї української громади в ЗСА одна мета — провести Меморіальний День і Меморіальний Концерт у Вашингтоні якнайшвидше і якнайшвидше, щоб чого не втрачено працює Крайовий Громадський Комітет його головою — д-р Петро Юрій Стерчо.

А нам — громаді — належить останнє слово — прибути до Вашингтону з близьких, далеких і найвіддаленіших місць у ЗСА, щоб молитом стати її довести світові, що „ніхто не перекреслить наш народ“. Народ наш був, є і завжди буде!

Дві правди...

(Закінчення зі стор. 2)

ється цинізм. Шкільні діти ходять і збирають гроші з гаслом „Допоможімо дітям В'єтнаму“, а потім, за зібрані гроші, купують морозиво. Коли їх викликає учителька і справу розглядали на шкільних зборах — діти зовсім не соромилися.

Піонери вступають у комсомол, щоб дістати характеристику „суспільно-політичної активності“, для вступу в університет. Студенти вступають в партію, щоб дістати „блат“ — знайомство і залишитись на праці в столиці, або Ленінграді. Молоді фахівці вступають у партію, щоб дістати помешкання без черги, купити авто, поїхати за кордон, щоб накупити одягу. Іншаке кажучи — партія це шлях до певного добробуту.

Ані комсомольці, ані партія не вимагають від своїх членів правдивості. Ніхто не цікавиться тим, хто що вірить. Люди вважають здебільшого дисидентів ненормальними. Вони наївні діти, але безпечні, вони вірять у неможливе. Як так? Люди на могла мати „дачу“ (дім за містом), авто, добру платню, можливість поїхати за кордон — від усього того відмовилися?

І комуністична партія боїться дисидентів, боїться правди, боїться п'яних на вулицях, які нецензурними словами зневажають партію, боїться робітників і селян, себто боїться можливості об'єднання їх у протипартійну силу.

Чим тоді все такі тримається система? Як розуміти поняття, що його називаємо „соціалізм“? Найчастіше слова „соціалізм“ розуміють виключно як ідеал справедливості, рівності, суспільної справедливості, певності у завтрашньому дні. Крім того слово „соціалізм“ має в собі й інше важливе значення, а саме конкретні засоби, як таку мету можна досягнути, або як досі її досягають. У такому розумінні соціалізм — це знищення приватної власності, ліквідація приватної власності, разом із власниками та система „плянної економіки“.

Для багатьох соціалістів соціалізм існує тільки в першій редакції. Вони вірять, що добробут, свободу для всіх можна легко досягнути, але нічого не згадують про те, яким шляхом це можна здійснити. Однак якою шляхетною не була б мета, не можна ігнорувати засобів її реалізації. Таким чином дискусія зводиться не до остаточної мети, а до того яким шляхом її можна досягнути.

Тут варто згадати роль інтелектуалів у тоталітарному формуванні суспільства. Це відноситься не тільки до Советського Союзу. Британські вчені також працювали на тому полі. Догма, згідно з якою хід історії підпорядковується законам науки, особливо пропагується сторонниками деспотизму. Це навіть зрозуміло, що така догма не звертає уваги на дві найбільші її невідомості: свободу людини та її роль у історії.

На фоні марксизму проявляються всі характерні властивості інтелектуала-тоталітариста, що йдуть в парі з невідомістю до європейської цивілізації. Такі люди думають, що тільки вчені знають як правити суспільством. Того роду інтелектуал не певен, що

таке „свобода“ і чи взагалі вона існує.

Переважає советської людини над іншими в тому, що вона знає як виглядає теорія соціалізму і як виглядає практика. А про практику соціалізму на Заході часто нічого не знають, або не хочуть знати. Західним інтелектуалам належить геніальна дефініція примусової колективізації як цікавого соціалістичного експерименту.

Советська людина живе у двох світах — пропаганди і шкідливої правди. А це нищить ментальність. На Заході досить часто прийнято говорити про „спротив“ системи в СССР. „Спротив“ с, але він не має політичного обличчя. „Спротив“ полягає в тому, що звичайна советська людина, де б не працювала, нищить советську економіку. Вона — людина — відкинула нормальну працювати. Вона працює дуже погано і щодня краде. Краде все, що можна безкарно потягнути. Є в СССР прислів'я: „Де б не працювати, аби не працювати“. Ось кілька прикладів советської економічної „спротиву“. Диктатура пролетаріату виявилася утопією. В ході історії утопію замінили однопартійною державною диктатурою-партократією. Ця диктатура не може задовольнити матеріальних і духовних потреб суспільства. Для прикладу візьмемо виріб холодильників-ледників. Це побутове обладнання. У СССР випускали 2,7 мільйона штук, а в ЗСА 4,5 мільйона штук. (Ми і планета, М. 1967). Електроенергії — ЗСА 1387 млрд кіловатогодин. СССР 588 млрд кіловатогодин. (Ми і планета, М. 1967).

В СССР 40 відсотків електричних двигунів перестали працювати протягом одного року. Направа коштує більше як будова нових. (Бардин Д. Производительность труда и эффективность производства. М. 1967). Трактори погані якості. Щорічні витрати на навішування коштують 2 мільярди рублів.

Витрати на науку в СССР 1965 року 6,5 мільярда рублів. В ЗСА тільки по федеральному бюджету 14 мільярдів доларів плюс пожертви меценатів і промисловості 21 мільярд доларів, себто в три рази більше. (Калица П. Теория, эксперимент, практика. М. 1966). Видатність праці советських вчених удвічі менша як в ЗСА. Ефективність виробництва 1962 року була приблизно 39-48 відсотків американської.

А ось ближче до зрозумілого щоденного життя. „Наш інститут має гарне звучне ім'я. Але половина робочого часу проходить у нас в розмовах, у читанні газет і журналів. Буває, що люди просто плачуть без роботи. Широко практикується в шахматах в робочий час. Жінки ходять у крамниці, або й на денні сеанси в кіно, зокрема літом, коли на початку на відпустці (Д. Викторов. Инженер. Москва).

На Півночі втрати із-за відсутності техніки більші як 400 мільярдів рублів річно. На Колімі на ремонт одного бульдозера тратиться 12 тисяч рублів річно. Новий коштує сім тисяч рублів.

Наукове Т-во ім. Шевченка
ТЕРЕБОВЕЛЬСЬКА ЗЕМЛЯ
ІСТОРИЧНО-МЕМУАРНИЙ ЗБІРНИК

Ціна: \$16.25 з пересилкою
Мешканці штату Нью Джерсі зобов'язані 6% ставового податку.
SVOBODA BOOK STORE
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

Іван Смолий
НЕСПОКІЙНА ОСІНЬ РОМАН

Ціна: \$13.00 з пересилкою
Мешканці штату Нью Джерсі зобов'язані 6% ставового податку.

SVOBODA BOOK STORE
30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302

Українці...

(Закінчення зі стор. 3)

Соборна Панахида за спокій душ жертв Великого голоду в Україні

Каркоць, Михайлина Реймонд, д-р Михайло Козак, д-р Анатолій Лисий, д-р Петро Попадюк, д-р Володимир Анастас, д-р Юліан Павлишин, Славко Новицький, Василь Станіславів, Надія Каркоць, Леся Луцук, Ірина Пльовак, Олександр Полень, Аліса Данилюк, Леся Глинянська-Парх, Оксана Соловей, Антін Семенюк, Леонід Марушак, Федір Гайовий, Ольга Гамота, інж. Степан Тисовський, Олександр Канюка, Володимир Анастас мол., Галина Палажаско, Діма Німчук, Віктор Гуца, Ніна Булавичка, Микола Денисюк, Катря Гуца, Юрій Луцук, інж. Богдан Гамота, Михайло Ковалевський, Василь Панчук, Григорій Литвин і Филип Шайда.

Комітет очолює Почесний президент: о. митрат д-р Степан Кнап, о. протоєрей Микола Митулівський, о. протоєрей Михайло Куданович, о. Степан Женьчук, пастор Микола Бездітко, ген. Василь Филинович, а також сенатори ЗСА Дейвід Дуренбергер, Руді Бошвін і д-р Рудольф Веколі, професор історії і директор еміграційного архіву при Мінесотському університеті.

Основну увагу Комітет звернув на інформування американського суспільства і його провідних політичних, релігійних і громадських діячів, преси, радіо і телебачення. Вислано понад 600 листів з інформаціями про голод.

У суботу, 13-го серпня, завдяки заходам о. митрата Кнапа, найбільш поширена в Мінесоті газета „Мінеаполіс Стар Енд Трібюн“ помістила під патронатом всіх українських церков, одностороннє оголошення з фотографіями і поясненнями про Великий голод в Україні.

У п'ятницю, 19-го серпня, на радіостанції мінесотського університету КЮОМ відбулася одногодинна програма під заголовком „Великий голод в Україні“. Учасниками були: Андрій Грицько-Джель, д-р Михайло Козак, д-р Анатолій Лисий і д-р Володимир Анастас. Програма, котрою проводив Енді Марлов, включала підбрани до теми українські пісні у виконанні Капелі Бандуристів з Дітроїту; короткий нарис історії України і дискусію про голод і його затаювання советською владою і деякими західними журналістами.

Головна жалобна програма відбулася у неділю, 21-го серпня. Вранці на телебаченні станції ВССО, під керівництвом Джон Галос, відбулася програма „Голод — Голокост України“. Програму започаткував хор православної парафії св. Юрія Переможця, а про голод розказували о. митрат д-р Степан Кнап, Мотря Колодій і д-р Михайло Козак. Велике враження на глядачів зробили висвітлювані на екрані фотографії про голод, вибрані з книжки д-ра Евалда Амменде „Життя людини в Росії“, надрукованої англійською мовою в 1937 році.

В цей день о. год. 2:30 по полудні, понад 400 вірних українських церков зішлись біля української православної церкви св. Михаїла і з процесією на чолі зі своїми священниками підійшли до жалобно прибраного престолу на площі української католицької церкви св. Константина. Об'єднані в молитвах о. митрат д-р Кнап, о. протоєрей Куданович, о. Женьчук, пастор Бездітко, протодиякон Юрій Кор-

сунь і священник маронітської церкви о. Михайло Гітті відслужили соборну Панахиду за спокій душ заморених голодом українців.

Співав хор української православної парафії св. Володимира і Ольги під керівництвом Михайла Мірзи. Упорядниками були Микола Денисюк і Федір Гайовий. Декорації престолу виготовили Станіслав Садовський і Роман Вандик. Між учасниками відзначилися сестрицтва церков із засвіченими свічками, ветерани і члени Плату і ОДУМ-у.

Після Панахиди о. 4-й год. в університетській аудиторії відбулася жалобна академія у присутності біля 800 людей. І програму організувала мистецька комісія під керівництвом Дмитра Татарина. Сцену оформили Олександр Канюка, Михайло Каркоць і Ніна Булавичка. Керівником програми був Анатолій Лисий.

Після відпівання державних гімнів Славомиром Луцевим у супроводі Кіри Паредрадської вступного слова мгр Любим Менжиг, головну доповідь в англійській мові виголосив д-р Джеймс Мейс з Гарвардського університету. Базуючи на історичних джерелах і статистиках, він дуже цікаво з'ясував причини і наслідки Великого голоду в Україні, котрий став ще одною плямою у відносинах українського і російського народів.

Спогади очевидців голоду розказала Оксана Соловей. Немов на екрані перед очима присутніх пересувалися трагедії українських родин і болучі спогади про замучених голодом батьків сестер і братів.

З великою увагою вислухали присутні слова о. митрата Кнапа. Нав'язуючи до цієї трагедії українського народу, він говорив про завдання українців в Америці спротивити тим, що їх голодом заморили кремльські вожді. Він подав думку, що нам треба робити, щоб найкраще допомогти українському народові, — про котрий вільний світ каже забуває, а навіть ігнорує його. Він остерігав перед занепадом української громади в Америці, котра повинна стати багатіною допомогою України.

Д-р Михайло Козак прочитав заяву солідарності від сенаторів. Сенатор Дуренбергер звернув увагу на те, що „советські знущання над українським народом є злочином проти всього людства“, а сенатор Бошвін заявив: „Сьогодні я стою поруч з вами проти диявола, котрий хотів зломити гордість вільних духом людей України і знищити їхню національну ідентичність“.

У мистецькій частині програми виступали з декламаціями українською мовою Ольга Хоролець і Ірина Кушнір, Діма Німчук англійською. Місцевий хор „Дніпро“ під керівництвом Миколи Бриня зворушливо проспівав дві пісні: „Смерть“ Леонтовича і частину панахиди Стеценка, котру присутні вислухали стоячи.

Д-р Володимир Анастас прочитав виготовлені громадським комітетом резолюції, котрі будуть вислані до урядових чинників і до преси.

Про відзначення Великого голоду українцями в Твін Сіті широко коментували три телевізійні станції, радіостанції і деякі часописи, а багато не-українців запитувало: „Чому ми досі про це дуже мало, або нічого не чуємо?“. Відповідь на це мусить дати українська громада.

Н. Н.

На прославу...

(Закінчення зі стор. 1)

голова Фінансової комісії, д-р Богдана Свистун-Ріверс, секретар Фінансової комісії, заступник голови Ювілейного комітету Нью-Йорк-Ірвінгтон інж. Дем'ян Кордуба; фінансовий референт — мгр Володимир Васічка; заступник фінансового референта — д-р Богдан Худюк; пресовий референт — мгр Іван Хамуляк; Бенкетова референтка — Емілія Цяпка; та інж. Мирон Пінковський — представник української громади Елізабет.

В Ювілейний комітет, — як повідомили редакторів гості, — ввійшли численні представники від світського і духовного світів, щоб широким промонструвати свою відданість НТШ, цій науковій установі, що понад сторіччя існує й до сьогодні, не дивлячись на неможливі несприятливі умови у минулому, та на щорічну боротьбу з існуванням — починаючи від царської Росії, двічі советським урядом, а на німецькій окупаційній владі кінчаючи.

Д-р С. Ворох повідомив, що крайовий Ювілейний комітет поробив низку заходів для зустрічі НТШ з українським громадянством, що вже відгукувалися 14 громад. Голова Ювілейного комітету Ньюарку М. Цяпка, сказав, що такі зустрічі з громадянством переслідують дві мети — заманіфестувати відданість і підтримку НТШ з боку української громадськості, і допомогти НТШ збільшити від фінансового тугару, що становить приблизно 300,000 доларів.

Як відомо, НТШ купило недавно репрезентативний будинок, що міститься під адресою 63 Четверта авеню у Нью Йорку, та перебудувало його, пристосувавши до специфічних потреб української наукової установи всесвітнього значення. У старому домі, який переітер потребує як НТШ, так і потреби української громади, існували нездорові умовини для величезної бібліотеки та архівів як, наприклад, неконтрольована вологість у книгозшивці, що загрожувала знищенням їх не говорячи вже про мізерний зовнішній вигляд і розположення будинку. У новому будинку на перебудову і модерне устаткування якого гроші частинно випозичені з книжкового фонду, а частинно з Української Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч“ у Нью Йорку і мають бути незадовго повернені, у свій „свій хаті“, модерно і гарно устаткований, — чудове помешкання для бібліотеки й архівів з контрольованими температурою й вологістю, простірі конференційні зали та адміністративні помешкання. Восени починається праця, щоб збудувати віду для угодження с риних віком людей. Положений будинок у Нью Йорку, цьому центрі схрещення наукових і культурних шляхів світу, поблизу „Малой України“, поблизу українських установ, куди легко й близько дійти пішки, а для більш віддалених — вигідний доїзд з усіх кінців. В цих нових умовах існуватимуть чудові можливості для наукової праці, для праці студентів українистики, для зустрічей українських науковців, та для зустрічей із зовнішнім науковим світом.

Проф. Цяпка сказав, що Ювілейний комітет, що репрезентує громаду Ньюарк-Ірвінгтон, повністю схвалює купівлю нового дому, та погоджується з окресленням д-ра Романа Осінчука, який назвав теперішню Управу НТША відважною, що у сучасній прикрій фінансовій ситуації рішиться на купівлю нового будинку. Українська громада, як і завжди, напевно, щедро відгукнеться на потреби НТШ в цей ювілейний рік. Громада наша заохочена дати свою широкую підтримку ще й тому, що НТШ нав'язало тісну й дружню співпрацю з іншими науковими установами — УВАН, Українським Дослідним Інститутом при Гарвардському університеті, УВУ, УКУ, Історичним Товариством та іншими.

Повертаючись до справи Бенкету-Зустріччя в Ньюарку, проф. М. Цяпка сказав, що запрошення на Бенкет уже вислані на всі відомі Комітетів адреси; що, крім індивідуальних осіб, всі місцеві організації одержать запрошення, що їх ще висилають. Особи, які не дістали запрошення, а бажають взяти участь у Бенкеті-Зустріччі, можуть зголосити свою участь, телефонуючи до мгра Володимира Васічка на число (201) 761-5577.

У програмі Бенкету, інформували гості, — промова д-ра Ярослава Палоха, голови НТШ в Америці і президента Ради Наукових Товариств ім. Т. Шевченка; мгра д-ра Романа Осінчука, голови центрального Ювілейного комітету. У мистецькій частині виступить проф. Дарія Гордінська-Каранович, піаністка; проф. Роман Левицький, бандурист, які виконають твори класиків української музики.

На прохання члени Ювілейного комітету висловили надію, що українська громада буде численно присутня на Бенкеті-Зустріччі з громадою у суботу, 17-го вересня, в 5-й год. по полудні в Українській Народній Дім в Ньюарку. 140 Преспект авеню, щоб таким чином у час, коли на рідних землях ворог розпинає українську мову й історію фальсифікацією і русифікацією, показати повну підтримку української громадою у вільному світі рідному науковому товариству НТШ та своїми щедрими дарами звітності його від тугару фінансового та дати змогу присвятитися в нових обставинах у своїй хаті науковій і видавничій діяльності та плеканню української вільної науки.

ВІДПИСИ ВІД НАС

ВОЛОДИМИР С А В Р У К, член УНС Відд. 147-го ім. св. Михаїла, в Аллентаві, Па, помер 21-го червня 1983 року на 64-му році життя. Нар. 9-го жовтня 1919 року в Аллентаві, Па. Членом УНС став в 1937 році. Залишив у смутку дружину Емму, сина — Володимира, мол., Джеймса і Михайла, брата Стефана і п'ятеро онуків. Похорон відбувся 24-го червня 1983 року на цвинтарі Гайленд в Аллентаві, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Катерина Гуцалюк, секр.

СТЕФАН МАЛИНОВСЬКИЙ член УНС Відд. 471-го ім. ген. Т. Чупринки в Монреалі, Кве. Помер 23-го червня 1983 року на 62-му році життя. Нар. 1921 року в Липові, Україна. Членом УНС став 1959 року. Залишив у смутку брата та близьку і дальшу родину. Похорон відбувся 28-го червня 1983 року на українських Католицьких цвинтарі в Монреалі, Кве.

Вічна Йому Пам'ять!
Микола Андрух, секр.

HELP WANTED

METAL SPINNERS
Experienced only for Long Island City manufacturer. All benefits. Must speak English. Call Irving — 786-3520

FUNERAL DIRECTORS

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга ШИРА і ЧЕСНА. Our Services Are Available Anywhere in New Jersey. Також займаємося похороном на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням тілних Останків з різних країн світу.
UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Avenue (corner Stanley Terr.)
UNION, N.J. 07083
(201) 964-4222

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Займається похоронами в БРОУК, БРОУКЛІН, НЬЮ ЙОРК і ОКОЛИЦЯХ
КОНТРОЛЬОВАНА ТЕМПЕРАТУРА

Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y. 10009
(212) 674-2568

ШАНОВНІ ЧЛЕНИ!

Пригадайте собі коли в останньому часі Ваш Відділ УНС спонзорував якусь корисну діяльність.

- Якщо активність Вашого Відділу послабилася, візьміть до уваги нову програму УНСОюзу під назвою Фонд Братської Діяльності.
- В цьому році призначено на працю ФБД суму \$5,000. Всі Відділи і Округи УНС можуть одержати з цього фонду певну суму грошей або дорівнювальний фонд (мечинг фонд) на ведення і поживлення на місцях братської діяльності.
- Що це є братська діяльність? Це може бути цілком звичайна, як от допомога старшим громадянам-українцям з Вашої місцевості, або оплачення незаможній дитині літніх вакцій в українському молодечому таборі.
- Братська діяльність може теж проявлятися і на більшій шкалі, як приміром влаштування культурних чи виховних імпрез, розважових вечорів, спільних прогулків, тощо.
- Програма братської діяльності, яку вибиратиме Відділ, чи Округа, повинна залежати від зацікавлення членів.
- Братство — це основа УНСОюзу. Ко і Ви хочете, щоб у Вашій місцевості було більше братської діяльності, порозумійтеся з урядовцями місцевого Відділу УНС, або пишіть на адресу:

MARTA KORDUBA • Fraternal Activities Coordinator

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
30 Montgomery Street • Jersey City, N.J. 07302 • (201) 451-2200